

2015-12-19 Till Myndigheten för delaktighet

Skriftliga synpunkter om framtidens funktionshinderpolitik

Handikappförbunden har aktivt medverkat med förslag i de workshoppar som MFD anordnat i anslutning till strategiuppdraget. Vi kommer att fortsätta dialogen med våra medlemsförbund och vår styrelse i början av 2016. Våra skriftliga synpunkter är ett första inspel om funktionshinderpolitiken som kommer utvecklas.

1 Vilka åtgärder skulle behöva vidtas för att öka delaktigheten i samhället för personer oavsett funktionsförmåga?

Handikappförbunden anser att konventionen om rättigheter för personer ska vara en tydligare utgångspunkt i framtidens funktionshinderpolitik. Flera av rekommendationerna från övervakningskommittén och de allmänna kommentarerna kräver omedelbara åtgärder och djupare utredning. Exempel:

- Samhället ska planeras med utgångspunkt i människors olikheter. [Se våra förslag för ett universellt utformat samhälle](#)
- Säkerställ rättssäkerhet genom en fullständig och oberoende översyn av Sveriges lagar som ska harmoniseras gentemot CRPD, se rekommendationer från FN punkt 7 och 8. Stärk diskrimineringskyddet. Rätten till skäliga åtgärder för tillgänglighet ska gälla all offentlig verksamhet, inte bara den anställdes möte med individen. Skapa förutsättningar att få ersättning för diskriminering.
- Den enskildes förutsättning att överklaga förvaltningsrättsliga ärenden ska förstärkas och rättshjälp ska införas.
- Säkerställ civilsamhällets röst i planering och uppföljning, t ex genom förbättrade metoder för statistikinsamling, förstudie inför upphandlingar, transparent och strukturerad användning av klagomål på offentliga myndigheter och tjänster, resultatindikatorer kopplade till konventionen m.m.
- Öka den politiska delaktigheten. Demokratiutredningens förslag kan tillsammans med en analys av hur Sverige lever upp till konventionens artikel 4.3, även på lokal och regional nivå användas.

2 Hur ser ni att funktionshinderspolitiken skulle behöva organiseras och styras för att bli mer effektiv?

Funktionshinderpolitiken ska styras utifrån respekt för rättigheter. Sverige har långt kvar och det krävs en kraftfull politisk insats för att närma sig ett jämlikt samhälle för alla som omfattar personer med funktionsnedsättning. Kommande strategi ska ha status som minst en skrivelse och inte endast ett regeringsbeslut.

- Samordningsansvaret ska stärkas i regeringskansliet med samlat ansvar för mänskliga rättigheter och funktionshinderpolitiken på högsta nivå där ansvarig minister ska ha §5 förordnande med befogenhet att styra över politiken, fördela ansvar på andra departement, ställa krav i regleringsbrev, utredningsdirektiv m.m.
- Länsstyrelser ska få uppdrag liknande jämställdhetsstyrning för att stävja olikheter över landet (se kritik från FN) och stärka extern revision av kommuner och landsting.
- Kriterier för social och miljömässig hållbarhet för det universellt utformade samhället ska utvecklas med inspiration från arbetet med miljöfrågor. På lokal nivå har också t ex Hälso- och miljönämnderna tillsynsroll kopplad till Länsstyrelserna.
- Följ upp hur befintliga lagar efterlevs och användning av ekonomiska styrmedel så att t ex sanktioner finns och används när befintliga lagar inte följs och/eller statsbidrag dras in.
- Uppföljningssystemet måste fördjupas och samordnas. Indikatorer ska utvecklas med civilsamhället för att spegla resultat av insatser. Idag finns parallella processer för jämställdhetspolitiska, ungdomspolitiska mål med mera. Liknande styrning och intersektionella perspektiv underlättar för myndigheter och samhället. Men funktionshinderpolitiken släpar efter och måste högprioriteras. Universell utformning omfattar alla perspektiv.
- Utvärdera utifrån den samlade kunskapen om villkoren för personer med funktionsnedsättning och inte enbart utifrån myndigheternas rapportering. Det innebär bl.a. en kraftig förstärkning av samhällsorienterad forskning och juridik.

3 Finns det några prioriterade frågor eller aspekter som särskilt bör finnas med i den framtida funktionshinderspolitiken?

Statssekreterare Pernilla Baralt har meddelat att regeringen kommer att prioritera arbete och utbildning i den kommande strategin. För att kunna utbilda och försörja sig behövs en grundläggande kraftsamling på flera områden, några har vi redan lyft.

- Mainstreaming av rättighetsperspektivet i alla beslut.
- Universell utformning av hela samhället, fysisk miljö, såväl som information inklusive IT, samhällsservice och tjänster.
- Rättssäkerhet. Lagöversyn och rättshjälp.
- Likhet över landet. Extern revision behövs som komplement.
- Nationell plan för standardisering som kan användas i upphandling och utvecklas på samma detaljnivå som miljö
- Statistik – metoder som omfattar fler invånare och möjliggör att följa levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning ur ett livscykelperspektiv, samt gör det möjligt att följa upp på samma sätt som till exempel jämställdhet och ungdomspolitik.
- IT-politik och e-Hälsa ur tillgänglighets- och funktionshinderperspektiv. Stäng inte dörren till arbetslivet för personer med funktionsnedsättning genom att begränsa EU:s webbdirektiv, eller göra det omöjligt för invånare att få information om och att åtnjuta individuella rättigheter.
- Rätt till delaktighet och makt i beslut (kollektivet), samt på individuell nivå få stödinsatser efter behov.
- Utveckla och samordna de individuella stöden för att människor ska kunna leva ett självständigt liv på lika villkor.
- Kunskap och utbildning av alla som arbetar med människor även privata utförare och intressenter.
- Erfarenhet av funktionsnedsättning som merit på strategisk nivå i offentlig verksamhet ("staten som föredöme")

Revidera förordningen 2001:526 till att omfatta kommuner och landsting, ställ krav på utbildning med rättighetsperspektiv.

Förtydliga och följ upp ansvaret för funktionshinderspolitiska målen.

Portalparagrafen i instruktionen för MFD ska gälla alla.

"1 § Myndigheten för delaktighet har till uppgift att främja respekten för och medvetenheten om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt att ur ett rättighets-, mångfalds-, jämställdhets- och medborgarperspektiv verka för full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar och för jämlikhet i levnadsvillkor

4 Har du/ni några övriga tankar om funktionshinderspolitikens utveckling? Både hittills och framåt

Funktionshinderspolitiken har havererat. Efter 16 år av frivillighet och självgranskning behövs en kraftsamling av politiken på alla nivåer – såväl regering och riksdag som lokala och regionala beslutsfattare. Det saknas väl dokumenterade data för levnadsvillkor ur ett livscykelperspektiv. Den fragmentiserade statistiken som finns visar skrämmande fakta som inte är värdigt ett land som Sverige.

- I den årliga uppföljningen av förordningen 2001:526 har bara 9 myndigheter ansetts följa den, som dessutom endast rör internt tillgänglighetsarbete. Det saknas uppföljning av myndigheters arbete med de funktionshinderspolitiska målen.
- De tidigare sektorsmyndigheterna har ersatts med ett antal strategiska myndigheter som lett till att stuprören fördjupats. Målen som satts av myndigheterna själva har varit svåra att följa upp och saknar ett holistiskt synsätt. De har lett till frustration hos alla parter. De övergripande målen och mainstreaming av ett tillgängligt samhälle har försvunnit, till förmån för självgranskande axplock utan att vi ser resultat i vardagen för rättighetsbärare. Några få eldsjälar kämpar i ensamhet på olika håll i samhället.
- Många medlemmar i våra förbund finns inte med i statistiken. Metoder för insamling av data fungerar inte för människor som till exempel kan ha svårt att kommunicera, men det rör även personer i olika åldrar, personer med annan etnisk bakgrund eller språk och personer med sämre ekonomi där många med exempelvis erfarenhet av psykisk ohälsa och nedsatt kognitiv förmåga finns.

Stora problem och brist på kunskap finns inom alla politikområden. Inom rättsväsendet är det särskilt alarmerande. För att skapa ett universellt utformat samhälle behöver fler intressenter engageras. Nyttan och ekonomiska incitament ska kommuniceras till näringslivet, branscher, utbildningsväsende med flera. Handikappförbunden utvecklar gärna synpunkterna vid behov.

FN talade 3 december 2015 om behovet av en revolution. Det behövs inte bara starka ord utan handling.